

ΑΓΑΘΗ

(ἐπαρχιακαὶ ἀναμνήσεις)

ΕΤΑΝ μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν ἐπεσκέφθην πρό τινος τὴν μικρὰν γενέθλιον πόλιν, ἣν ἀφῆκα παιδίσκη ἔτι, εἶχον μὲν ὡς πρόφασιν τὴν αὐτόθι διενεργουμένην «Ἐκθεσιν τῶν Ἐργοχείρων», ὁμολογῶ ὅμως ὅτι μὲ εἴλκυε τὸ παρελθὸν μᾶλλον ἢ τὸ παρὸν.

Ἐπόθουν νὰ ἴδω ὄχι τόσο τὰ ἔργα τῶν ζώντων ὅσον τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν. Ἦθελα ν' ἀναζήσω ὡς ἐν ὀνείρῳ εἰς κόσμον παρωχημένον, νὰ ἐπανεύρω προσφιλεῖς μορφάς, νὰ προσκυνήσω ἐρείπια—ἐρείπια τοῦ χρόνου καὶ τῆς δυστυχίας.

Τὸ ὄνομά μου ἐσώζετο ἀκόμη εἰς τὴν μνήμην μερικῶν καὶ πολλὰ κυρία μὲ ἀνεγνώρισαν ὡς παλαιὰν τῶν συμπαίκτηριαν ἢ φίλην. Ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰς ἐξ αὐτῶν ἡ μνήμη καὶ ἡ καρδιά μου διετῆρει συμπάθειαν ἰδιαιτέραν. Πλὴν, λησμονοῦσα τὴν ἀπόδοον τοῦ χρόνου, ἤξιουν ἀφρόνως νὰ τὰς ἐπανεύρω δροσεράς καὶ ἀφελεῖς παιδίσκας καὶ ὄχι κυρίας σοβαράς, θυμοσόφους, συζητούσας περὶ γυναικειάς χειραφετήσεως.

Διὰ τοῦτον δ' ἀκόμη τὸν λόγον ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην εἴλκυσε τὴν συμπάθειάν μου νεωτάτη κυρία, ἡ Ἑλλη Π*.

Θὰ ἦτο μόλις εἰκοσαέτις· ἀλλ' εἶχε στάσιν, τρόπους, δειλίαν καὶ δροσίαν κορασίδος δεκαπέντε ἐτῶν, ἂν καί, ὡς ἔμαθον κατόπιν, ἦτο ἤδη μήτηρ δύο τέκνων. Ὁ σύζυγός της δὲν μοι ἦτο ἄγνωστος. Σοβαρὸς καὶ ἔντιμος ἀνὴρ, κτηματίας, εὐπορος καὶ δραστήριος, ἀλλὰ μετρίας ὀπωσοῦν ἀναπτύξεως καὶ ἐξέων δεσποτικῶν, ὑπώπτευσα μὴ, καὶ ἔνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς ἡλικίας, ἐξήσκει ζηλοτύπους πιέσεις ἐπὶ τοῦ ἀβροῦ ἐκείνου πλάσματος καὶ δὲν ἤξεύρω πῶς ἡ παραλλαγή τοῦ «Σεμποῦ Ἰου καὶ τῆς πολυτελοῦς Γάστρας» διῆλθε μίαν στιγμὴν τὴν φαντασίαν μου.

Ἡ Ἑλλη, εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός μου ἐφάνη ὡς νὰ ἀνεκάλει ἐν ἑαυτῇ κάποιαν μεμακρυσμένην ἀνάμνησιν. Ἐκάθησα πλησίον της καὶ τῇ ἤνοιξα ὁμιλίαν. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα μαῦρα καὶ ἀμυγδαλωτὰ μάτια της ἐλάλουν περισσότερον ἀπὸ τὰ μικρὰ καὶ βυσσινόχροα χεῖλη της, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔλαμπεν ἐν μειδίαμα πλήρες καλωσύνης καὶ ευφυίας.

Ἐφαίνετο κάπως ἐκτοπισμένη ἐν μέσῳ τῶν σοβαρῶν συζητήσεων τῶν ἄλλων κυριῶν καὶ σπανίως ἐλάμβανε τὸν λόγον. Ἀλλὰ καὶ τότε τόσο ἀδεξιῶς καὶ ἀσθενικῶς, μὲ τόσο σιγαλὴν καὶ συνεσταλμένην φωνήν,

ὥστε καμμία σχεδὸν δὲν ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὴν προσοχὴν. Καὶ ὅμως πᾶσα γνώμη τῆς ἔστιλθεν ἀπὸ εὐθυκρισίαν καὶ πᾶσα τῆς κίνησις ἀπέπνεε χάριν καὶ γλυκύτητα σπανίαν,

Μετὰ δύο-τρεῖς συναντήσεις ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐκεῖνῳ εἶχομεν συνδέσει στενὴν γνωριμίαν καὶ — μὰ τὴν ἀλήθειαν — πολλάκις ἀπουσιάζομεν τῶν συνεδριάσεων διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰς συνοικίας τῆς καταφύτου πόλεως, τὰς περίεξ γραφικὰς τοποθεσίας, τὰ ἡρεπωμένα θεμέλια εὐκλεῶν ἄλλοτε οἰκῶν, καὶ ὅ,τι ἄλλο περιέκλειε δι' ἐμὲ ἀναμνήσεις προσφιλεῖς.

Ἡ Ἑλλη, ἐξ ὧσων ἐννόησα, ἐφαίνετο εὐτυχὴς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῆς. Ὁ σύζυγός τῆς τὴν εἶχε νυμφευθῇ ἐκ συμπαθείας καὶ δύο μικρά, εὐρωστα καὶ εὐφύεστατα παιδάκια, ἐσκόρπιζον τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν οἶκόν των. Τὸ μόνον ἴσως σκιερὸν σημεῖον τοῦ βίου τῆς αὐτοῦ ἦτο ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς διὰ τὸν ἄνδρα τῆς δὲν ἦτο ὁ πρῶτος, καὶ ὅτι εἶχε προγόνον σπουδάζοντα τὴν νομικὴν ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' ἡ Ἑλλη περιέγραφε καὶ τὸν νέον αὐτὸν ὡς ἀξιοτίμον, ἂν καὶ ὀλίγον σκυθρωπὸν καὶ οἰονεὶ ξένον τῆς οἰκογενείας.

*
* *

Μίαν πρωίαν ἐξέφρασα τὴν ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸ Νεκροταφεῖον τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἐκεῖ ἦτο θαμμένη ἡ γλυκεῖά μου μάννα, τὴν ὁποίαν μόλις ἐγνώρισα, καὶ ἓνας μικρὸς μου ἀδελφός, ὅστις — ἐνθυμοῦμαι — ἦτο ἡ χαρὰ, ὁ παράδεισος τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἡσθάνομην τὴν ἀνάγκην νὰ κλαύσω ἐπὶ τῶν ἀγαπημένων μου τάφων, νὰ ἀνάψω τὴν κανδήλαν των, νὰ φυτεύσω ὀλίγα νεκρολούλουδα, καὶ ἡ καρδίᾳ μου με προειδοποιεῖ ὅτι ἡ παρουσία τῆς συμπαθητικωτάτης Ἑλλης θὰ καθίστα τὴν λύπην μου ἡπιωτέραν καὶ τὸν πόνον μου τρυφερότερον.

— Καὶ ἐγώ, μοῦ εἶπεν ἡ χαρίεσσα συνοδός μου, ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα. Ἐχὼ καὶ ἐγὼ νὰ κλαύσω μητέρα καὶ ἀδελφὸν ὅπως σὺ.

Καὶ ἐξεκινήσαμεν ὑπὸ ἀτμοσφαῖραν μαλακὴν καὶ μελιχρὰν βραδυποροῦσαι πρὸς τὸ Νεκροταφεῖον. Τὸ ὀφιοειδὲς ρεῦμα, τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀρτηρίαν τῆς μικρᾶς μας πόλεως, ἡ λιθίνη ἄκομψος γέφυρά του, ἡ μικρὰ ἐξομαλυνθεῖσα πλατεῖα, τὸ αἰώνιον βαθὺ καὶ δροσερὸν πηγᾶδι, τὰ μαῦρα κυπαρίσια, τὰ διαγραφόμενα ὡς φάσματα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς σιγῆς καὶ τῆς λήθης, μοῦ ἦσαν πολὺ γνωρίμα καὶ μοῦ ἐπλήρουν τὴν ψυχὴν βαθείας συγκινήσεως. Ἦσαν ὅμως καὶ πολλὰ ἀγνωστα καὶ νέα δι' ἐμέ. Ἐν κτίριον ἀρκετὰ κομψὸν χρησιμεῖον ὡς σχολεῖον καὶ μερικαὶ λεῦκαι, ἀναπτυχθεῖσαι ὑψιτενεῖς καὶ πυκναὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου, προσέδιδον εἰς τὴν σκηνογραφίαν ὕψος φαιδρὸν καὶ χαρμόσυνον.

Εὐμορφα καὶ ζωηρὰ κορίτσια, γελῶντα καὶ φιλοπαίγμονα, ἐκ τῆς ἀγροτικωτάτης συνοικίας τοῦ Ντούτσεγα, ἤντλουν ἀπὸ τὸ γηραιὸν πηγᾶδι καὶ μᾶς ἐκύτταζον με βλέμματα περίεργα. Ἡμῖν δι' αὐτὰς ἐντελῶς ξένη. Ἀκόμη καὶ τὸ παλαιὸν νεκροταφεῖον εἶχε μεταβληθῇ ὁ ναῖσκος του τώρα ἦτο ἀσπρισμένος· μία μάνδρα ὑψοῦτο καὶ τὸ περιέκλειε· δενδρύλλια καὶ θάμνοι καὶ ἄνθη εἶχον φυτευθῇ· καὶ ἡ πυκνότης τῶν μαύρων σταυρῶν ἐμαρτύρει ὅτι νέοι ἀποικοὶ εἶχον ἔλθει· νὰ εὕρουν ἐκεῖ τὴν αἰωνίαν γαλήνην. Με πολλὴν δυσκολίαν κατάρθωσα νὰ ἐπανεύρω τοὺς προσφιλεῖς μου τάφους

—Οἱ ἰδικοί μου, εἶπεν ἡ Ἑλλη, εἶναι θαμμένοι ἐκεῖ.

Καὶ ἐχωρίσθημεν ἀντιθέτως, ἐκάστη ἐπὶ τὸ ἴδιον πένθος.

Ἀφοῦ ἐπετελέσαμεν τὸ θλιβερόν καθήκον, συνηντήθημεν καὶ πάλιν, μετὰ ἔγλην ἀκόμη τῶν δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν, ὑπὸ τὸν θόλον τῆς ἐκκλησίας πρὸ τῶν σεπτῶν της εἰκόνων.

Ἐξήλθομεν εἴτα διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας βαίνουσαι πρὸς τὸ κοινοτάφιον τῶν πενήτων. Βυθισμέναι ἀμφοτέραι εἰς τὰς ἰδίας ἐκάστη σκέψεις, ἐβαδίζομεν ἐν σιγῇ καὶ σχεδὸν ἀσυναίσθητως, ὅταν ἔξαφνα μία παιδικὴ φωνὴ μᾶς ἐσταμάτησεν ἀποτόμως :

— Αἶ, κυράδες ! κυράδες ! ἐσεῖς μετὰ τὰ καπέλλα, μὴν πάτε αὐτοῦ, γιατί εἶναι ἡ βρυκολακισμένη ! Νά, ἐκεῖ, βλέπετε, σ' αὐτὸ τὸ μνηματὶ τὸ φουσκωμένο ; Εἶναι καὶ ἡ τρύπα ποῦ βγαίνει κάθε βράδυ, καὶ ἡ μάνα μου τῆς καίει ἓνα παληγοπάπουτσο....

Φρικίαις μᾶς κατέλαβε καὶ ἐστάθημεν ἀκουσίως. Ἄλλ' οἶονεῖ αἰσχυρόμεναι διὰ τὸν ἀνύπαρκτον κίνδυνον, ἐπροχωρήσαμεν καὶ πάλιν. Ἄλλ' ὁ μικρὸς ἐπανέλαβεν ἤδη ἐντονώτερον :

— Μὴν πάτε ἐκεῖ, τὸ καλὸ ποῦ σὰς θέλω· δὲν βλέπετε καὶ τὴν τρύπα;

Πράγματι· ἐπὶ ἐνὸς ἐκ τῶν τάφων ὑπῆρχεν ὁπὴ παράϊος, χαίνουσα μυστηριωδῶς, τῆς ὁποίας ὁ πυθμὴν δὲν ἐφαίνετο.

— Ὑπάρχει, ἠρώτησα τὴν Ἑλλην μετὰ μερίδα βεβαιωμένη καὶ φωνὴν τρέμουσαν, καμμία δεσιδαίμων παράδοσις διὰ τὸν τάφον αὐτόν;

— Ναι, μοῦ ἀπεκρίθη καὶ ἡσθάνθη ψυχρὰν τὴν χεῖρά της εἰς τὴν ἰδικήν μου· πιστεύουν ὅτι μία Ἀγάθη, πτωχὴ ζητιάνα, ποῦ πέθανε πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐδρυκολάκιστε, γιατί εἶχεν ἔμψει κάποτε εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἐκκλησίας καί, σὰν μέθυος ποῦ ἦτο, ἔπιε τὸ κρασί τῆς Μεταλήψεως. Λέγουν μάλιστα πῶς μετεμορφώθη εἰς γάταν καὶ πῶς πολλοὶ σοβαροὶ ἄνθρωποι τὴν εἶδαν μετὰ αὐτὴν τὴν μορφήν νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸν τάφον....

— Εἰς γάταν εἶπες ;... Ἀγάθη ;... καὶ ἦταν μέθυος ; ἠρώτησα ἐνῶ αἱ ἀναμνήσεις ἀνῆρχοντο τώρα βαθμηδὸν εἰς τὴν συνειδήσιν μου. Καὶ εἶνε πολλὰ χρόνια ποῦ τὴν ἔθαψεν ἐκεῖ ;

— Πολλά ! Ἐγὼ μόλις θυμοῦμαι τὸν θάνατόν της. Καὶ ὁ τάφος της μένει ἀκόμη ἀχώνευτος....

— ὦ ! τώρα ἐνθυμοῦμαι... ναι, ναι... Ἀγάθη τὴν ἔλεγον. Μοῦ φαίνεται πῶς τὴν βλέπω ἐμπρὸς μου. Νομίζω πῶς ξαναζωντανεύει μέσα εἰς τὴν φαντασίαν μου ὅλη ἐκείνη ἡ ἐποχὴ μετὰ ὅλας τὰς λεπτομερείας, τὰς ὁποίας ἐνόμιζα ὅτι εἶχα λησμονήσει διὰ παντός.

— Πῶς, τὴν ἐπροφθάζετε καὶ σεῖς τὴν πτωχὴ ἐκείνη ζητιάνα ;

— ὦ ! βέβαια ! Αὕτη εἶναι ἐξάπαντος ! τὴν ἐνθυμοῦμαι... Ἦταν πάντα ξαπλωμένη κοντὰ στὴ μεγάλη καρδιά... μέσ' στὸ καπνοτόπι τοῦ... στάσου... θὰ τὸ θυμῶ... ᾶ, ναι ! στὸ καπνοτόπι τοῦ Μπαϊμπᾶ, ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐθασάνιζαν οἱ εὐζῶνοι καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου... τὴν ἐνθυμοῦμαι... Εἶχε στὸ πλευρὸ της πάντα μία γάτα κόκκινη καὶ κάτισχηνη σὰν σκελετός... αὕτη ἦταν ὁ μόνος της σύντροφος. ὦ ! τὴν δυστυχισμένη τὴν Ἀγάθη ! Μοῦ φαίνεται πῶς τὴν βλέπω ἀκόμη... μετὰ τὸ βάδισμα τὸ σφαλερὸν

καὶ παραπαῖον... μὲ τὴν στυγνὴν καὶ φλυκταίνωδὴ καὶ κατάξηρον μορφήν της.. πού τὴν ἐκυνηγοῦσαν μὲ τῆς πέτρες καὶ τὴν ἐκύλιον εἰς τὰ χῶματα καὶ τὴν ἐκλωτσοῦσαν σὰν κανένα κουρέλι... Ἄ! τὴν καχομοῖρα! Καὶ ὑπέφερε, σχεδὸν ἀγογγύστως, ὅλα αὐτὰ τὰ μαρτύρια. Μὰ ὅταν κανένα λιθάρι κτυποῦσε τὴν πτωχὴ τῆς τὴν γάτα, τὴν ἀγαπημένη τῆς συντροφιά, τότε ἡ Ἀγάθῃ ἐξηγριώνετο, τὰ μάτια τῆς ἀναβάν σὰν φωτιές, ἐγίνετο μανιακὴ, ἐξεχύνετο εἰς φρικτὰς βλασφημίας, καὶ ἔτρεχε ἐξάλλος λιθοβολοῦσα καὶ αὐτὴ κατὰ τῶν διωκτῶν της... τώρα θυμᾶμαι καὶ ὅλη τὴν ἱστορίαν τοῦ θανάτου της.

Ἦταν Μεγάλῃ πέμπτῃ. Εἴχαμε πολλὰ κοριτσάκια μαζὶ μεταλάβει κ' ἐγυρίζαμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅτε ἐκεῖ κοντὰ στὴν καρυὰ εἶδαμε τοὺς εὐζώνους μαζωμένους γύρω στὴν ζητιάνα νὰ φωνάζουν καὶ νὰ χειρονομοῦν.

— Πάμε νὰ ἰδοῦμε, μαραιῖς; Εἶπε μία ἀπὸ ἡμᾶς. Ἦτο μία κοπέλλα μεγαλούτσικη, ἄσχημη, βλογιοκομμένη, μαύρη καὶ κακὴ. Κάποιου πλουσίου παντοπώλου τὴν ἐλέγαμε τρελλοκατέρω.

Ἡ γνώμη τῆς Κατέρως ὑπερίσχυσε καὶ αἱ πλειότεραι τὴν ἠκολούθησαν μηχανικῶς. Ἐπλησιάσαμεν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, κοντὰ εἰς τοὺς εὐζώνους. ὦ! τί φρικτὸν θέαμα ἦτο ἐκεῖνο! Ἡ Ἀγάθῃ, ἡμίγυμνος ἀπὸ τὰ βρωμερὰ ράκη της, ἦταν ἐξηπλωμένη μέσα εἰς τὴν λάσπην ἀναισθητοῦ σχεδὸν ἀπὸ τὴν μέθην καὶ οἱ εὐζῶνοι γύρω τὴν ἐπειράζαν, τὴν ἐκλωτσοῦσαν, τῆς ἔδωμο λοχοῦσαν τὰς πλέον χυδαίας βανασολογίας. Ἡ γάτα της, ἐξηγριωμένη σὰν θηρίον, μὲ τὸ τρίχωμα ἀνωρθωμένον περιεφέρετο ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς Ἀγάθῃς καὶ ἐνιασούριζε μὲ τόσῳ ἀπαίσιον τρόπον, ὥστε ἓνα μικρὸ κοριτσάκι ἀπὸ ἡμᾶς, νήπιον σχεδόν, ποῦ μᾶς εἶχεν ἀκολουθήσει ἄσυνειδήτως, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὸ χέρι μου καὶ καταληρθὲν ὑπὸ τρόμου ἤρχισε νὰ κλαίῃ δυνατὰ. Οἱ εὐζῶνοι ἐξηκολοῦθον τὸ ἀπάνθρωπον παίγνιδι των μὲ τὸ ἔμφυχον ἐκεῖνο ἀνθρώπινον ῥάκος καὶ ἐφεύρισκον κάθε στιγμὴν καὶ ἀπὸ ἓνα νέον βασανιστήριον. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, τὸ ἐνθυμοῦμαι ζωηρὰς τώρα, ἦναψε μίαν ρουκέταν καὶ μὲ αὐτὴν ἤρχισε νὰ καίῃ τὰς γυνᾶς σάρκας τῆς Ἀγάθῃς. Ἡ ἀθλία αὐτὴ, ἄφηνε τρομερὰς κραυγὰς ἄλλους, καὶ συνέστρεφε τὸ σῶμα καὶ ἐθύθιζε τὰ καιόμενα μέλη εἰς τὸν ὕγρον βόρβορον ὅπου ἐκυλίστο. Ἄλλ' ἐκεῖνος, τῆς ἔκαιε τὸ ἄλλο πλευρόν, καὶ τὸ μαρτύριον παρετείνεται καὶ οἱ καγχασμοὶ τῶν θεωμένων ἀντήχουν εἰς τὸν ἄέρα. Ἐπὶ τέλους αἱ ἀλγῆδόνες τὴν ἔκαμαν ν' ἀνατιναχθῇ, ἠγέρθη καὶ ὅταν ἦνοιξε τὰ μισοσθυσμένα μάτια της, τὸ πρῶτον πράγμα ποῦ ἐσκόφηθ καὶ ἐζήτησε, ἦταν ἡ γάτα τῆς τὴν ἐπῆρε, τὴν ἐσφιγξε εἰς τοὺς κόλπους της, τὴν ἐφίλοσε, καὶ ἐπειδὴ τὸ τρομαγμένον ζῶον ἐνιασούριζεν οἰκτρότερα, ἡ Ἀγάθῃ τὴν ἐθώπευε, τὴν ἐλίκνιζε, ὅπως τὰ βρέφη ποῦ θέλουν νὰ τὰ σωπάσουν, τὴν ἐνηγκαλίζετο καὶ προσεπάθει νὰ τὴν πρᾶύνῃ!

— Τί κλαῖς, βρε ψίνα μου; Γιατί μοῦ κλαῖς, ἀγάπη μου, παρηγοριά μου, καρδουλά μου; Ἐγὼ ἐσένα ἔχω 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον. Ἐσὺ εἶσαι καὶ μάννα μου καὶ ἀδελφοῦλά μου καὶ θησαυρὸς μου.

Πρὸ τοῦ οἴκτροῦ αὐτοῦ θεάματος, οἱ φιλοπαίγμονες βασανισταὶ ἐσταμάτησαν· μετ' ὀλίγον δέ, εἰς τὸ σάλπισμα τοῦ στρατῶνος, ἀπεμακρύνθησαν ὅλοι διὰ τὸ πρῶτον συσσίτιον, καὶ ἐμείναμεν ἡμεῖς μόνον περὶ τῆς Ἀγάθῃς, σιωπηλαί, ἄφωνοι, ὥσεί μαγνητισμένοι εἰς τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο θέαμα.

Ἡ Ἀγάθη, ὅταν ἡ σάλπιγξ τοῦ συσσιτίου ἐπληξέ τὴν ἀκοήν της, ὡς νὰ ἤλεκτρίσθη, ἐστάθη ὀλίγας στιγμᾶς, ἐπῆρε μίαν ἐλεεινὴν καραβάναν καὶ διηθύνθη παραζαλισμένη καὶ ταλαντευομένη πρὸς τὸ συσσίτιον, ὅπου ἐνίστε τῆς ἔρριπτον ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν ὀλίγην τροφήν.

— Ἐννοια σου, ψίνα μου· τώρα θὰ φᾶς. ἀγάπη μου, θὰ χορτάσης.

Καὶ τὸ ἐξίσου ἄθλιον ζῶον, ὡς νὰ ἐννόει τὴν γλῶσσάν της, τὴν ἠκολούθει κλαυθυρίζον. Καὶ ὅταν διῆλθε πρὸ τῆς Κατέρως, αὐτὴ, ἡ μόνη ποῦ ἀνεκάγχαζεν εὐφροσύνης εἰς ὅλον τὸ θλιθερὸν θέαμα, τῆς ἔδωκε ἓνα λάκτισμα τόσῳ ἰσχυρὸν, ὥστε τὸ κακόμοιρον τὸ ζῶον ἐστρωβιλίσθη σχεδὸν ἀναίσθητον. Ἐνῷ δὲ ἡ Ἀγάθη εἶχε πλησιάσει ἐν τῷ μεταξύ παρὰ τὸν ἀχνίζοντα λέβητα τοῦ συσσιτίου, ἀναμένουσα ὀλίγην τροφήν διὰ τὸ ἀγαπητόν της ζῶον, ἡ Κατέρω, μεθυθεῖσα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τοῦ λακτίσματος, τὸ ὅποιον κατέφερε κατ' αὐτοῦ, ἐστράφη πρὸς τὰ ἄλλα κορίτσια :

— Τὴν πνίγομε, μαραιῖς ; τὴν πνίγομε τὴν γάτα τῆς τρελλοῦ - Ἀγάθης ; ἐκραύχασε.

Τὰ ἄλλα παιδιὰ, τὰ περισσότερα, ὡς νὰ ἤλεκτρίσθησαν ἀπὸ κάποιον ἄγριον ἐνστικτον, ὅλα ὁμοῦ :

— Τὴν πνίγομε ! ἀνεβόησαν ἐν ἀλαλαγμῷ. ἐνῷ ἐγὼ διεμαρτυρόμην, ἡ δὲ μικρούλα, κρατοῦσα δυνατὰ τὴν χεῖρά μου ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ γοερώς. Ἄλλ' ἡ ἐτυμηγορία εἶχεν ἐξενεχθῇ, καὶ οἱ μικροὶ ἀδυσώπητοι δῆμιοι ἐτέθησαν εἰς ἔργον. Ἐνας μικρὸς σκληροκάρδιος, ἔλυσε τὸ μαῦρον ζωνάρι του, μὲ τὸ ὅποιον ἡ Κατέρω ἐσχημάτισε βρόχον· τὰ παιδιὰ ὅλα περιεκύκλωσαν τὸ ἐντρομον ζῶον, τοῦ ὁποῦ ὁ λαϊμὸς μετ' ὀλίγον περισφίγγοτο ἐντὸς τοῦ βρόχου.

Ἐπῆρα τὴν μικρούλαν, κλαίουσαν πάντοτε. καὶ ἀπεμακρύνθη, ὅτε δὲ ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Δημαρχείου, εἶδα τὸ σμῆνος τῶν μικρῶν κακούργων νὰ παρατηρῇ τὸ κάτωθι βορβορώδες ρεῦμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναμφιβόλως θὰ ἐφέρετο τὸ πτώμα τοῦ δυστυχισμένου ζώου, τὸ ὁρμέφυτον τῆς περιεργείας μὲ ὥθησε νὰ πλησιάσω καὶ ἴδω. Ἄλλ' ἡ μικρὰ ξανθοῦλα μὲ ἀναχαίτισε βιαίως :

— Πᾶμε νὰ φύγωμε, μοῦ εἶπε· ἡ μητέρα μοῦ λέγει, ἅμα περνᾷ λειψανο νὰ φεύγω.

Ἐνθυμοῦμαι· μοῦ ἔκαμαν αἰσθησιν τὰ φρόνιμα λόγια τῆς χαριτωμένης μικρούλας. Καὶ ἀπῆλθομεν τοῦ μέρους ἐκεῖνου. Δὲν εἶδον τὴν μαριώδη παραφοράν, ὑπὸ τῆς ὁποίας θὰ κατελήφθη βεβαίως ἡ Ἀγάθη, ὅταν ἐπιστρέψασα ἀπὸ τὸ συσσίτιον μὲ τὴν καραβάναν, ἀντὶ νὰ διαμοιράσῃ μὲ τὴν ἀγαπητὴν της γάταν τὸ φαγίτον, ἀτελήφθη ἢ ἐπληροφορήθη τὸ οἰκτρὸν τέλος της. Συμπεραίνω ὅμως ποία ἀγρία σκηνὴ θὰ ἐπηκολούθησεν, διότι τὴν ἐπομένην τὸ πρωὶ ἡ Κατέρω ἐμβῆκεν θριαμβευτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον καὶ μᾶς ἔφερε τὴν εἰδήσιν ὅτι ἡ Ἀγάθη ἐλύσσαξεν καὶ τὴν ἐπῆραν εἰς τὴν ἀστυνομία διὰ νὰ μὴ δαγκάσῃ καὶ ἄλλους. Τὸ ἀπόγευμα δὲ συνεπλήρωσε τὰς πληροφορίας της ὅτι « ζητοῦσε νὰ δαγκάσῃ τὸν ἀστυνόμο· γι' αὐτὸ τὴν ἔδεσαν, τὴν σκότωσαν 'ς τὸ ξύλο καὶ τώρα θὰ τῆς ρίξουν νερὸ γιὰ νὰ ψοφήσῃ ! »

Δύο ἡμέρας μετὰ τὰς σκηνὰς αὐτάς, τὸ μεσημέρι ἐνῷ ἐβγαίναμε ἀπὸ τὸ

σχολεῖον, ἀπηντήσαμεν μίαν πτωχικὴν κηδεῖαν· ἕνας παπᾶς ἀπὸ τὸν "Αἰ-
Δημήτρην, τέσσαρες ἀχθοφόροι ποῦ ἐσήκωναν τὸ φέρετρο καὶ ἐμπρὸς ἑνα
παιδὶ ξυπόλυτο ποῦ βαστοῦσε τὸ σταυρό. Τὸ φέρετρο ἦταν σκεπασμένο
μὲ ἕνα μαῦρο πανί, ἀλλ' ἡ Κατέρω μᾶς διεβεβαίωσε καὶ πάλιν ὅτι τὸ
σκεπασμένο ἐκεῖνο πτώμα ἦτο τῆς 'Αγάθης.

— Παίνομε κοντά ; ἐπρότεινεν εἰς τὰ ἄλλα κορίτσια.

— Παίνομε, ἡλάλαξαν τὰ ἄλλα πλὴν τῆς συνεσταλμένης ξανθούλας, ἡ
ὅποια ἤρνεῖτο νὰ ἀκολουθήσῃ !

— Δὲν ἔρχομαι· ἐμένα ἡ μάννα μοῦ λέει ἅμα βλέπω λείψανο νὰ φεύγω.

Καὶ ἡκολούθησαμεν ὅλοι αἱ ἄλλαι εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Δὲν ἐνθυμοῦμαι
τώρα ἀκριβῶς τὰ μέρη ἐδῶ, δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅμως νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ τά-
φος τῆς 'Αγάθης. Τὴν ἐβγαλαν ἀπὸ τὸ φέρετρον, ξυλιασμένη καὶ κατὰ-
μαυρη, καὶ τὴν ἐπέταξαν σὰν σκυλὶ φύφιο μέσα ἔς ἕνα λάκκο. Τὰ σκλη-
ρότερα ἀπὸ τὰ κορίτσια ἔρριψαν μέσα βόλους χῶματος· ἀλλ' ἡ Κατέρω
ἤρπασε ἕνα λιθάρι καὶ τὸ ἔρριψε ἐπάνω ἔς τὸ πτώμα, ἐκστομίζουσα συν-
ἅμα καὶ μίαν βωμολοχίαν χυδαίαν, ἕνα εἶδος συχώριου.

'Αλλ' ἐνῷ οἱ ἄνδρες εἶχον φύγει καὶ ἐμένομεν ἡμεῖς τὰ κορίτσια ἀκόμη
περιεργαζόμενα, ἔξαφνα ἐπεφάνη, χωρὶς καμμίαν μας νὰ ἐννοήσῃ πῶθεν,
ἕνας κινούμενος σκελετὸς γάτας μὲ ἕνα σχοινὶ λασπωμένο ἀπὸ τὸ λαίμω·
ἐνιαούριζε μὲ τέτοιο τρόπον ποῦ ἀνετριχιάσαμεν· ἐσέρνετο σχεδὸν καὶ
ὅταν ἐπλησίασε τὸ μῆνυμα ἄρχισε νὰ σκάπτῃ τὸ χῶμα, σὰν νὰ ἤθελε νὰ
ξεθάψῃ τὴν κυρά της. 'Ανεγνώρισамε τὴ γάτα τῆς 'Αγάθης, τὴν ὅποιαν
ἐνομίζαμεν πνιγμένην.

— 'Η Γάτα της ! ἐδρυκολάκισσε ! ἐβόησε κάποιον ἀπὸ ἡμᾶς· τρόμος μᾶς
κατέλαθε καὶ ἐτράπημεν εἰς φυγὴν....

*
* *

'Η "Ελλη μὲ ἤκουε σιωπηλὴ καὶ συγκεκινημένη, ὡς νὰ ἀνεπόλει ση-
μεῖα τινὰ ἐκ τῆς εἰκόνας, ἣν τῇ περιέγραφα ἐκ τῶν παιδικῶν μου ἐκείνων
ἀναμνήσεων.

— Ω ! δὲν ἀμφιβάλλω, τῇ εἶπα, ὅτι τὰ παιδικὰ μας ἐκεῖνα λόγια περὶ
τοῦ βρυκολακιάσματος τῆς γάτας, θὰ ὑπῆρξαν ἔκτοτε ἡ ἀφορμὴ διὰ τὸν
τάφον αὐτὸν μὲ τὴν ἀνοικτὴν τρύπαν, περὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαφθεῖσα φαν-
τασία τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων πιστεύει ὅτι ἡ 'Αγάθη ἐδρυκολάκισσε καὶ
μετεμορφώθη εἰς γάταν. Εἶχα ὅμως τὴν περιέργειαν νὰ μάθω τί ἀπέγινεν
ἐκείνη ἡ τρελλοκατέρω, ἡ ὅποια ἔπαιξε τὸν πρῶτον ρόλον εἰς ὅλην αὐτὴν
τὴν ἱστορίαν.

— Καὶ γιὰ τὴν μικρούλα σου ἐκείνη, τὴ κλαψιᾶρα, ποῦ ἔτρεμε νὰ βλέπῃ
λείψανο, δὲν ἔχεις τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃς τί ἀπέγινεν ; μὲ ἠρώτησεν ἡ
"Ελλη χαμηλόνουσα τὰ μάτια καὶ κοκκινίζουσα μὲ τέτοιον τρόπον, ὥστε
ἐμάντευσα ἀμέσως.

— 'Η μικρούλα μου ἐκείνη ἡ ξανθούλα, τῆς ἀπεκρίθην, ἐνῷ ἐχάιδευα
τὰ μεταξένια της μαλλιά, ἦτο φυσικὸν νὰ γίνῃ τὸ πλέον συμπαθητικὸ καὶ
ἀδρὸ πλασματάκι, ποῦ ἐπανευρίσκω τώρα εἰς τὴν πατρίδα μου. Καὶ τὴν
ἐφίλησα εἰς τὸ μέτωπον.

— 'Αλλά, ἡ Κατέρω, τί ἀπέγινεν ; τὴν ἠρώτησα καὶ πάλιν.

Ἡ Ἑλλη ἐδίστασεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς· εἶτα βραδέως καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπὸ αἰσθημάτων, τὰ ὅποια ἐπλημμύρουν τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν εὐαίσθητον καρδίαν της, μοῦ ἀπήντησε :

— Ἡ Κατέρω ἦτον.... ἡ πρώτη γυναῖκα τοῦ ἀνδρός μου.... ἡ μητέρα τοῦ προγονοῦ μου.... Ἀπέθανε ἀπὸ λύσσαν.... τὴν εἶχε δαγκάσει ἓνα σκυλί....

Ἀφῆκα κραυγὴν ἐκπλήξεως διὰ τὴν σατανικὴν σύμπτωσιν τῆς τύχης.

— Τὴν ἔχουν θάψει ἐκεῖ, προσέθηκέν ἡ Ἑλλη καὶ μοῦ ἔδειξεν ἓνα πενιχρὸν τάφον παρὰ τὸ πλευρὸν σχεδὸν τῆς Ἀγάθης.

ΜΑΡΙΑ ΒΕΛΛΗ

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ΕἶΜΑΙ ὡσάν τῇ θάλασσᾳ
ποῦ καὶ σὲ φύσημα ἐλαφρὸ
ἀγριεύει καὶ σηκόνεται
μὲ βογγητὸ καὶ μὲ ἄφρό.

Σὺ μοιάζεις λίμνῃ ἀτάραχῃ
μὲ ἡμερώτατῃ θωριά,
ποῦ μόλις αὐλακόνεται
στήν τρικυμίᾳ τοῦ βοριά.

Ἄλλ' ὅμως εἶναι διάφανα
τὰ πελαγίσια τὰ νερά·
τὰ σμαραγδένια βάθη των
τὸ κάθε μάτι τὰ μετρά.

Τὰ θολωμένα κύματα
τῆς λίμνης φῶς δὲν τὰ περνᾷ·
Αἰώνιο μυστήριον
τὰ σπλάγχνα της τὰ σκοτεινά.

ΑΡΙΣΤΟΜ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ